



# ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

## Типова програма

### Реквізити

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Рік підготовки, семестр	2 курс
Обсяг дисципліни	2 кредити ЕКТС / 60 год.
Семестровий контроль/контрольні заходи	залік, захист звіту про практику

### Вступ

Педагогічна практика аспірантів є обов'язковою складовою освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії в КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Педагогічна практика аспірантів – це багатогранний, органічний процес професійної, психолого-педагогічної та методичної підготовки майбутніх викладачів вищої школи, який дозволяє синтезувати теоретичні знання та практичний педагогічний досвід, теоретичну фахову підготовку аспіранта та майбутню викладацьку діяльність. Педагогічна практика створює можливості для формування готовності майбутніх науково-педагогічних працівників до проведення навчально-виховної роботи зі студентами, потреб здобувати і застосовувати нові теоретичні та методичні знання з одночасним засвоєнням педагогічного досвіду.

В ході педагогічної практики аспіранти закріплюють та поглиблюють педагогічні знання, вміння, розвивають творчі здібності, педагогічне мислення. Важливого значення набуває розвиток комунікативної культури майбутніх викладів вищої школи, формування навичок педагогічної взаємодії та співробітництва зі студентами.

Під час проходження педагогічної практики аспіранти знайомляться з організаційною структурою університету, особливостями його функціонування, який відображається у освітніх принципах, чинниках, формах організації освітнього процесу, меті, засобах діяльності, культурних традиціях, цінностях тощо.

### Загальні відомості

#### 1. Мета і завдання практики

**Метою** педагогічної практики є набуття аспірантами навичок та вмінь навчально-методичної роботи в сучасних умовах, поглиблення та закріплення знань з питань організації і форм здійснення навчального процесу, а також його науково-дослідного, навчально-методичного, нормативного та організаційного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання дисциплін відповідної спеціальності.

**Об'єктом практики** є навчальний процес підготовки фахівців за відповідною спеціальністю.

**Предметом практики** є окрема фахова дисципліна навчального плану (базова дисципліна, що відповідає напряму наукових досліджень аспіранта).

**Метою педагогічної практики** є формування у здобувачів ступеня доктора філософії **компетентностей**:

- здатність здійснювати та організовувати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті застосовуючи новітні педагогічні підходи і практики, у тому числі інформаційні технології у навчальному процесі, урізноманітнювати методики викладання з метою кращого сприйняття матеріалу.
- здатність забезпечувати безперервний саморозвиток і самовдосконалення, відповідальність за розвиток інших у професійній галузі, дотримуючись педагогічної етики, правил академічної доброчесності у науково-педагогічній діяльності.

Після проходження практики здобувачі мають продемонструвати такі **результати навчання**:

- володіти сучасними методиками педагогічної діяльності у вищій освіті, уміти викладати професійно-орієнтовані дисципліни спеціальності на основі системних, методологічних знань зі

спеціальності та результатів наукових досліджень використовуючи базові знання з педагогіки та психології вищої школи.

- знати основи планування освітнього процесу у закладі вищої освіти, завдання і функції науково-педагогічного працівника, вимоги до підготовки документального супроводу навчального процесу, мати навички з організації педагогічної діяльності, планування навчальних занять.
- розробляти зміст, проводити структурування навчального матеріалу, обирати методи та засоби навчання і контролю, здійснювати контроль і оцінку результатів навчання та проводити корекцію освітнього процесу під час викладання, знати психолого-дидактичні основи процесу навчання, таксономію цілей навчального заняття та методи активізації пізнавальної діяльності студентів.

**Педагогічна практика проводиться** на кафедрах КПІ ім. Ігоря Сікорського.

## 2. Організація проведення практики

Відповідальність за організацію практики та контроль за її проведенням покладається на керівництво університету.

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює завідувача кафедри та відповідальна особа за проведення практики на кафедрі, за якою закріплений аспірант на час підготовки в аспірантурі. Безпосереднє керівництво педагогічною практикою аспіранта здійснюється науковим керівником аспіранта.

Період проведення педагогічної практики визначається графіком освітнього процесу та навчальними планами, а зміст практики кожного окремого аспіранта визначається керівником в індивідуальному плані аспіранта який затверджується на засіданні кафедри щонайменше за п'ять днів до початку семестру (навчальних занять), у якому проходить педагогічна практика.

Відповідальна особа за проведення практики:

- проводить методичні семінари з аспірантами та їх керівниками ;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики;
- контролює виконання аспірантами програми практики;
- здійснює інструктаж аспірантів про порядок проходження практики;

Керівник практики :

- надає аспірантам необхідні навчально-методичні матеріали (програми, календарний план, методичні рекомендації з організації та проведення педагогічної практики тощо);
- інформує аспірантів про систему звітності (виконання звіту, щоденника практики, науково-методичних та аналітичних матеріалів, доповіді про результати практики, виконання аспірантами правил внутрішнього розпорядку університету тощо);
- бере участь у роботі комісії з прийому заліку з практики, яку очолює завідувач кафедри.

Обов'язки аспіранта-практиканта:

- до початку практики ознайомитися з порядком оформлення необхідних документів;
- своєчасно прибути на практику;
- проводити свою діяльність згідно з вимогами Статуту університету, дотримуватись Кодексу честі, правилам внутрішнього розпорядку, виконувати завдання керівників передбачені програмою педагогічної практики;
- систематично вести належну документацію педагогічної практики та пред'являти її за вимогою керівнику практики;
- по завершенню практики аспірант не пізніше трьох днів після закінчення практики має завершити підготовку звітних матеріалів (звіт про практику, педагогічний щоденник, відгук керівника практики тощо).

Аспірант-практикант має право:

- вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу університету, організації педагогічної практики, брати участь у конференціях та засіданнях кафедри;
- одержувати консультації викладачів, керівників з усіх питань проведення педагогічної практики;
- користуватися бібліотекою університету, навчальними аудиторіями, навчальними посібниками, підручниками тощо.

### 3. Зміст практики

#### *Організаційний етап*

На першому етапі відбувається знайомство із: організаційною структурою та системою організації діяльності університету та кафедри, на якій аспіранти проходять педагогічну практику; Статутом університету, нормативними документами, які регламентують організацію освітнього процесу в університеті; методами організації навчання, інноваційними технологіями освіти, системою оцінювання результатів навчання студентів тощо.

До початку практики аспіранти одержують консультації щодо оформлення всіх необхідних документів; інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, необхідні документи (щоденник, індивідуальне завдання тощо). Також керівник практики повідомляє аспірантам про систему звітності практики.

#### *Педагогічний етап*

Це основний етап практики, який включає: планування аспірантом власної викладацької діяльності, вивчення робочої програми (силабусу) з обраної дисципліни, тестових, контрольних завдань та запитань до кожної теми заняття; підготовку до навчальних занять, складання планів-конспектів аудиторних занять та їх методичного та дидактичного забезпечення тощо; проведення різних видів навчальних занять за розкладом у закріпленій академічній групі згідно встановленого графіку.

На заняттях, що проводяться аспірантами, мають бути присутні керівники практики від кафедри. Після кожного проведеного аспірантом заняття має проводитись психолого-педагогічний аналіз відвіданих занять, детальне обговорення з метою виявити переваги й недоліки проведеного заняття.

#### *Завершальний етап*

На третьому, заключному етапі практики відбувається обговорення результатів практики з керівником практики. Підготовка аспірантами звіту за результатами проходження практики, його захист у ході заліку.

### 4. Індивідуальні завдання

У ході педагогічної практики аспіранти виконують такі завдання:

- 1) відвідування лекційних, практичних (семінарських) занять, які викладаються викладачами кафедри, з їх подальшим аналізом;
- 2) планування, підготовка та проведення лекційних, практичних (семінарських) занять;
- 3) розробка завдань для самостійної роботи студентів;
- 4) розробка навчально-методичного забезпечення дисципліни;
- 5) відвідування засідань кафедри та участь в обговоренні навчально-методичних питань;
- 6) участь у науково-методичних семінарах кафедри;
- 7) підготовка та подання керівникові практики звітної документації.

## Звіт та контроль

### 5. Підведення підсумків практики

За результатами практики аспірант виконує Звіт про її проходження.

Структура звіту про проходження педагогічної практики визначається робочою програмою практики.

Звіт про проходження педагогічної практики повинен мати відомості про виконання всіх розділів програми практики у відповідності до індивідуального плану аспіранта. Звіт повинен бути підписаний і оцінений керівником практики. У звіті необхідно подати кількісний та якісний аналіз проведеної роботи, участь у роботі кафедри.

Звіт з практики аспіранти захищають в комісії, склад якої визначається завідувачем кафедри.

Комісія приймає залік у аспірантів не пізніше трьох днів після закінчення педагогічної практики. При оцінюванні роботи аспіранта в ході практики враховується його готовність до проведення навчальних занять.

Оцінка визначається з урахуванням своєчасності подання необхідних документів з практики, якості підготовленого звіту, виконання індивідуальних завдань, відгуку керівника практики, рівня знань, результатів анкетування серед студентів групи, в якій проводилися заняття під час практики, та рівня захисту аспірантом звіту про проходження практики.

З метою об'єктивного оцінювання знань та вмінь, набутих під час проходження практики, захист звітів про проходження практики проводиться з урахуванням виконаних аспірантами завдань та відповідної кількості балів за кожний вид роботи.

Підсумки педагогічної практики обговорюються на засіданні кафедри.

## 6. Рейтингова система оцінювання (PCO)

Поточний контроль здійснюється керівниками практики від кафедри продовж проходження аспірантами педагогічної практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної роботи.

Керівник практики контролює дотримання аспірантом графіку проходження практики та надає аспіранту організаційну та методичну допомогу. Він рецензує навчально-методичні матеріали, що заплановані для розробки аспірантові, має бути присутнім на лекціях та практичних (семінарських) заняттях, що проводить аспірант. Все це знаходить відображення у відгуку наукового керівника про проходження практики аспірантом.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці проходження практики шляхом оцінювання цілісної систематичної педагогічної діяльності аспірантів впродовж періоду практики. При формуванні оцінки аспірантів враховується рівень теоретичної підготовки майбутнього викладача, якість виконання завдань практики, рівень оволодіння педагогічними вміннями й навичками, ставлення до студентів, акуратність, дисциплінованість, якість оформлення документації та час її подання.

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок аспірантів здійснюються за рейтинговою системою оцінювання, що має дві складові:

– стартову – призначена для оцінювання керівником практики з боку бази практики діяльності здобувача під час проходження практики;

– складову захисту – призначена для оцінювання захисту результатів практики комісією з проведення семестрового контролю, що включає оформлення звіту про практику, ведення щоденника практики, презентацію здобувача результатів проходження практики під час захисту звіту, відповідей на запитання членів комісії з проведення семестрового контролю тощо.

За результатами захисту комісія з проведення семестрового контролю підсумовує бали за стартовою складовою та складовою захисту, зводить до рейтингової оцінки та переводить до оцінок за університетською шкалою.

Опис рейтингової системи оцінювання з практики є складовою робочої програми практики, що розробляється керівником практики від кафедри та доводиться до здобувачів перед початком проходження практики.

### Рекомендована література

#### *Базова література*

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Положення про організацію освітнього процесу в КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Режим доступу: <http://osvita.kpi.ua/node/39>

3. Методичні рекомендації з питань організації практики студентів та складання робочих програм практики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» [Текст] / Уклад.: Н. М. Лапенко, І. Л. Співак, І. В. Федоренко, О. М. Шаповалова ; за заг. ред. П. М. Яблонського. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 29 с.

4. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. / Л. В. Артемова. – Київ : Кондор, 2012. – 272 с.

5. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Електронні текстові дані (1 файл: 3,6 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 290 с. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29032>

6. Педагогічна акмеологія: Комплекс навчально-методичного забезпечення аспірантів всіх спеціальностей, очної (денної/вечірньої) форми навчання / Уклад.: Ложкін Г. В., Воляннюк Н. Ю. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2016. – 47 с.

7. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – 2-ге вид. – Київ : Знання, 2011. – 486 с.

8. Начаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / В. М. Начаєв. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.

#### *Допоміжна література:*

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підручник / Л. В. Артемова. – Київ : Либідь, 2006. – 424 с.

2. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії: навч. посіб. / Зязюн І. А., Сагач Г. М. — Київ : Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. — 302 с.

3. Гальперіна В. Деякі питання дослідження державної освітньої політики / В. Гальперіна // Вища освіта України. – № 4. – 2002. – С. 70–76.
4. Головка Л. Активізація самостійної роботи студента під час лекційних занять / Л. Головка // Освіта і управління. – Т.5. – № 3. – 2002. – С. 147–151.
5. Карнеги Д. Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично / Д. Карнеги. – Київ : Глобус, 1995. – 184 с.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка: завдання і ситуації: практикум / А. І. Кузьмінський, Л. П. Вовк, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання-Прес, 2003. – 429 с.
7. Мороз О. Г. Перші кроки до майстерності / О. Г. Мороз, В. Л. Омеляненко / Відп. ред. В. Й. Верба. – Київ : Знання України, 1992. – 112 с.
8. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник / Н. Є. Мойсеюк. – 4-е вид. – Київ : Либідь, 2003. – 615 с.
9. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – Київ : Вища школа, 2005. – 239 с.
10. Соловей М. І. Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами ВНЗ: посібник / М. І. Соловей, Є. Спіцин. – Київ : Знання, 2004. – 143 с.
11. Стрельников В. Компоненти професійної компетентності викладача вищої школи / В. Стрельников // Гуманітарний вісник. – 2013. – № 28. – С. 278–285.
12. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / В. Л. Ортинський. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
13. Фоменко М. Пріоритет виховної роботи / М. Фоменко // Вища освіта України. – № 3. – 2002. – С. 47–50.
14. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика: навч. посіб. / Г. С. Цехмістрова. – Київ : ВД «Слово», 2005. – 280 с.

**Типову програму педагогічної практики ухвалено Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 1 від 3 вересня 2020 року)**